

Lärarhandledning Litteracitet

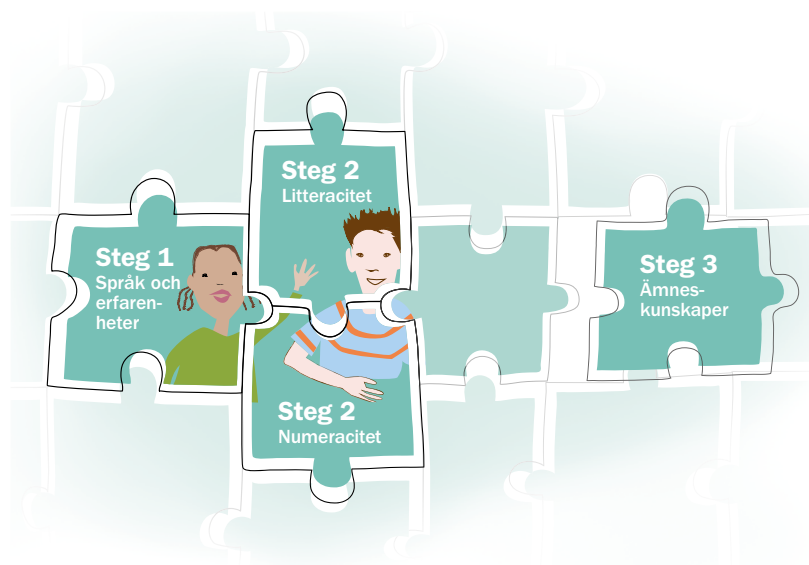
1

Steg 2

3

Det här är det andra steget i kartläggningen av nyanlända elevers kunskaper. *Steg 2 Litteracitet* ger dig tillsammans med *Steg 1 Språk och erfarenheter* och *Steg 2 Numeracitet* underlag för att bedöma i vilken årskurs och undervisningsgrupp en nyanländ elev i grundskolan eller motsvarande skolformer bör placeras, samt hur tiden mellan de olika ämnena ska fördelas. Det hjälper dig också att planera undervisningen utifrån elevens kunskaper, förutsättningar och behov. Information om kartläggningens alla steg finns i dokumentet *Information för rektorer och lärare om kartläggningsmaterial och bedömning av nyanlända elevers kunskaper*.

Steg 2 – Litteracitet

Steg 2 Litteracitet kartlägger hur eleven har använt skrift på sitt starkaste språk i olika sammanhang. Begreppet *litteracitet* används här som ett överordnat begrepp för olika aktiviteter kopplade till skrift. Det är inte bara läsande och skrivande utan också olika muntliga aktiviteter i samband med läsande och skrivande, t.ex. högläsning och diskussion om texters innehåll.

Kartläggningsmaterialet utgår från läroplanernas del 2 Övergripande mål och riktlinjer, som säger att skolan ska *ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem*¹. Att kunna använda skrift i olika sammanhang och för olika syften är en viktig förutsättning för att eleven ska kunna utvecklas i riktning mot de övergripande målen

¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, förordning (SKOLFS 2010: 250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall, förordning (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan, förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall, samt förordning (SKOLFS 2010:255) om läroplan för anpassade grundskolan.

i läroplanen. Förmågan att använda skrift nämns i mål som berör det svenska språket, engelska och ytterligare främmande språk. Men förmågan att läsa och skriva olika slags texter i olika medier och interagera med andra med utgångspunkt i texter är relevant även för andra mål, exempelvis att varje elev

- ”kan använda /.../ språket i tal och skrift på /.../ nyanserat sätt, /.../
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper /.../
- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande” /.../.²

Materialet

Materialet består av

- lärarhandledning
- samtals- och dokumentationsunderlag
- uppgifter med översättningar
- bedömningsunderlag
- bilder
- kartläggningsprofil.

Det finns två spår i materialet, *Spår A* och *Spår B*, beroende på hur långt eleven kommit i sin läs- och skrivutveckling. De två spåren har en gemensam lärarhandledning men olika samtals- och dokumentationsunderlag och olika uppgifter. Läs mer om spåren i avsnittet *Genomförande*.

Samtals- och dokumentationsunderlagen innehåller frågor om elevens litteracitetserfarenheter och i uppgifterna får eleven visa hur hon eller han läser. Uppgifterna är översatta till de största invandarspråken. Det finns alternativ i materialet om uppgifterna inte är översatta till ett språk som eleven behärskar.

Det finns inga skrivuppgifter i materialet på grund av att tiden för kartläggningen är så begränsad och att det är svårt att göra en rättssäker bedömning av skrivuppgifter i de fall då den ansvariga läraren inte behärskar elevens språk. Men det finns frågor om elevens skrivande i samtals- och dokumentationsunderlagen som kan ge en bild av vad, och i vilka sammanhang, eleven har skrivit.

Kartläggningsmaterialet är avsett för elever i grundskolan och på gymnasieskolans språkintröddning.

Utgångspunkter för kartläggningen

Tid för samtalet

Samtalet är beräknat till högst 70 minuter inklusive tid för tolkning. Tiden kan variera beroende på elevens ålder och förutsättningar samt tillgången till översatta uppgifter. Om uppgifterna är översatta till ett språk som eleven behärskar är det viktigt att du fördelar tiden i samtalet så att eleven får möjlighet att göra flera uppgifter.

²a.a.

Lärare med lämplig kompetens

Det är lämpligt att kartläggningen genomförs av en lärare i svenska som andraspråk tillsammans med en person som tolkar till och från elevens språk. Kartläggningen kan också genomföras av en modersmållärare på egen hand. Det är rektorn som utser den lärare som är mest lämpad att genomföra kartläggningen.

I Information om tolkning och tolkar finns anvisningar för den som genomför ett kartläggningssamtal med tolk samt för den som tolkar.

Det kan vara en fördel om samma person ansvarar för både Steg 1 och kartläggningen av litteracitet eftersom vissa frågor i Steg 1 kan fördjupas i Steg 2. Det kan också vara en fördel om kartläggningen genomförs av lärare som kommer att möta eleven i undervisningen.

Använd elevens starkaste språk

Det är önskvärt att genomföra kartläggningen på elevens starkaste språk. Om eleven är flerspråkig får hon eller han uppge i Steg 1 vilket språk som passar bäst för kartläggningen av litteracitet. I vissa fall kan olika språk användas i kartläggningen. Eleven kan t.ex. svara på muntliga frågor på ett språk och svara på de skriftliga frågorna på ett annat språk. Notera i så fall i kartläggningsprofilen vilka språk eleven har använt. Om du genomför hela eller delar av kartläggningen på ett språk som inte är elevens starkaste språk tar du hänsyn till det i bedömningen.

Utgå från elevens behov och förutsättningar

Kartläggningsmaterialet är utformat för att användas i ett samtal mellan en lärare och en elev. Anpassa samtalet utifrån elevens ålder och förutsättningar och stötta eleven t.ex. genom att ställa följdfrågor och ge exempel om det behövs. Uppmuntra eleven att ställa frågor om något är oklart och avbryt om eleven verkar pressad. Du kan eventuellt fortsätta kartläggningen vid ett senare tillfälle eller låta eleven göra vissa delar skriftligt, t.ex. vissa av uppgifterna. I så fall anpassar du de muntliga frågorna. Nackdelarna med att låta eleven genomföra uppgifterna skriftligt är att det kan vara svårare för dig att stötta eleven och att det kan vara svårt för eleven att utveckla resonemang i skrift och utan följdfrågor.

Anpassning för elever med funktionsnedsättning

Anpassa materialet på det sätt som är lämpligt för den enskilda eleven. Det kan behövas mer tid och du kan dela upp samtalet på flera tillfällen. För elever med synnedsättning kan du förstora texter och bilder och förstärka färger och kontraster, och för svårt synskadade elever kan du eller tolken läsa upp texterna och beskriva bilderna. Om det är lämpligt kan du läsa in texterna i förväg. Uppläsning och uppspelning av texter kan också användas för elever med läs- och skrivsvårigheter. I inledningen till uppgifterna finns förslag på hur du kan anpassa dem.

Mer information finns i *Anpassning för elever med funktionsnedsättning*

Genomförande

Förberedelser

Bekanta dig med hela materialet. Notera särskilt syftet med de olika frågorna i samtals- och dokumentationsunderlagen och hur du väljer, genomför och dokumenterar uppgifterna. Gå genom dokumentationen från Steg 1. Den som kartlagt eleven i Steg 1 har i kartläggningsprofilen gett en rekommendation om lämpligt spår, A eller B, för kartläggningen av litteracitet. Från Steg 1 hämtar du också information om ifall eleven kan läsa och skriva på flera språk och om eleven har erfarenhet av digitala redskap.

Samtals- och dokumentationsunderlagen och uppgifterna

Det finns tre versioner av samtals- och dokumentationsunderlaget, ett för spår A och två för spår B.

Gemensamt för underlagen är att de innehåller frågor om elevens litteracitetserfarenheter, t.ex. *vad* för slags texter eleven har erfarenhet av att läsa och skriva, och *hur* eleven använder sina läs- och skrivkunskaper i olika sammanhang. Underlagen är indelade i ett antal frågeområden som vart och ett inleds med en kort beskrivning av syftet med frågeområdet. Förutom huvudfrågorna i respektive frågeområde finns också exempel på stödfrågor som du kan använda för att få eleven att utveckla sitt svar. Frågorna som ställs i underlagen spår A och B är delvis olika eftersom de riktar sig till elever som kommit olika långt i sin läs- och skrivutveckling.

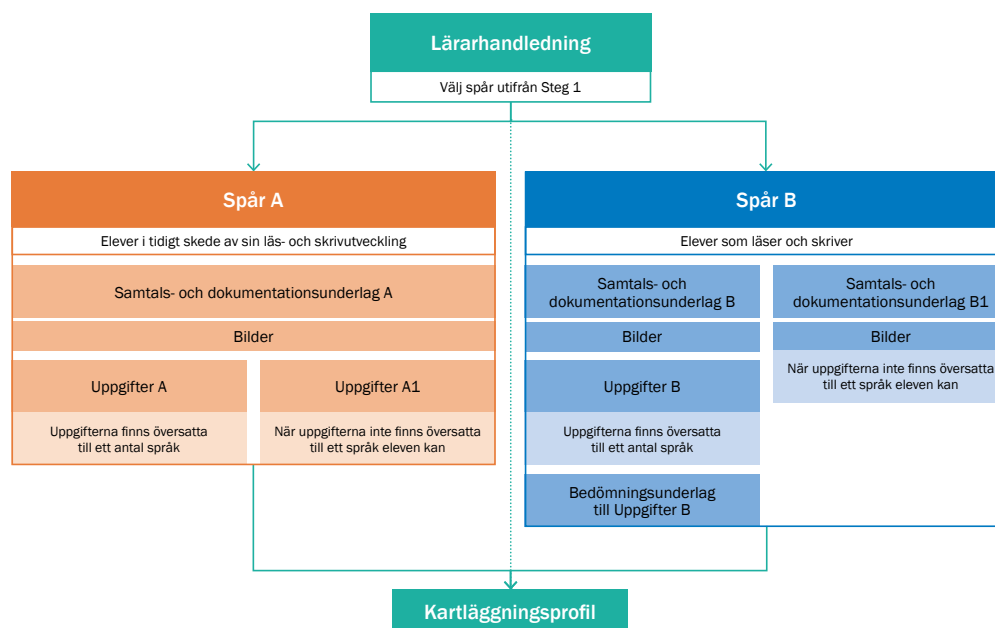
Frågorna är inte formulerade för att ställas ordagrant utan behöver anpassas efter elevens ålder och tidigare erfarenheter. Utgå från syftet med frågeområdet och hoppa över frågor som inte känns relevanta. Om eleven har svårt att svara på någon fråga går du vidare, huvudsaken är att du får en översiktlig bild av elevens tidigare litteracitetserfarenheter.

Samtals- och dokumentationsunderlagen innehåller också inledande information till eleven och instruktioner om hur uppgifterna genomförs.

Det finns alltså två spår i materialet med olika tillhörande uppgifter. Valet av spår avgör vilka uppgifter som du använder.

- *Uppgifter A – Tecken, ord, meningar* utforskar elevens förmåga att läsa enskilda tecken och ord samt meningar.
- *Uppgifter B – Textpaket* utforskar elevens förmåga att förstå texter och innehåller tre textpaket med läsförståelseuppgifter. De tre textpaketen är ordnade i stigande svårighetsgrad motsvarande ca 2–3, 4–6 respektive 7–9 års skolgång. I avsnittet på s. 7 finns mer information om innehållet i uppgifterna.

Översikten beskriver hur samtals- och dokumentationsunderlagen kombineras med uppgifterna och övrigt material i spår A och B.

Spår A – för elever i tidigt skede av sin läs- och skrivutveckling

Använd Spår A om eleven är i ett tidigt skede av sin läs- och skrivutveckling och har liten erfarenhet av eget läsande och skrivande. Det kan vara lämpligt för både yngre och äldre elever med mycket kort eller ingen skolbakgrund.

Samtals- och dokumentationsunderlag A och Uppgifter A – Tecken, ord, meningar

Samtals- och dokumentationsunderlag A använder du tillsammans med *Uppgifter A* om uppgifterna är översatta till ett språk som eleven behärskar. I kartläggningen gör eleven först uppgifterna och därefter ställer du frågorna om elevens litteracitetserfarenheter. Frågorna är anpassade så att du kan ställa dem även till elever som inte kan läsa och skriva. Du dokumenterar både resultaten från uppgifterna och elevens svar på frågorna i samtals- och dokumentationsunderlaget.

Samtals- och dokumentationsunderlag A och Uppgifter A1 – Tecken, ord, meningar

Om *Uppgifter A* inte finns på ett språk som eleven behärskar använder du i stället *Uppgifter A1* tillsammans med *Samtals- och dokumentationsunderlag A*. I inledningen till *Uppgifter A1* finns information om hur du med hjälp av flerspråkig personal eller tolk kan anpassa uppgifterna till elevens språk. Om det inte går att genomföra uppgifterna ställer du bara frågorna om elevens litteracitetserfarenheter.

Bilder till samtals- och dokumentationsunderlaget

Bildbladen innehåller exempel på trycksaker och medier. Det är samma bildmaterial för spår A och B. Bilderna använder du som stöd när du ställer frågorna om elevens litteracitetserfarenheter. Komplettera gärna bilderna med egna konkreta exempel på trycksaker och digitala texter på elevens språk om det är möjligt.

Spår B – för elever med erfarenhet av att läsa och skriva texter på egen hand

Spår B använder du om eleven bedöms ha erfarenhet av att läsa och skriva texter på egen hand. I detta spår väljer du mellan två olika samtals- och dokumentationsunderlag, B eller B1, beroende på om uppgifterna är översatta till ett språk eleven behärskar eller inte.

Samtals- och dokumentationsunderlag B och Uppgifter B – Textpaket

Samtals- och dokumentationsunderlag B använder du tillsammans med *Uppgifter B* om uppgifterna är översatta till ett språk som eleven behärskar. Kartläggningen börjar med att eleven gör en uppgift. Därefter ställer du frågorna om elevens litteracitetserfarenheter och använder då uppgiftstexten som utgångspunkt för frågorna. Till exempel *Har du skrivit den här typen av texter någon gång?* Bilderna kan du använda som ett extra stöd när du ställer frågorna.

Du dokumenterar elevens litteracitetserfarenheter i samtals- och dokumentationsunderlaget. Elevens resultat på uppgifterna dokumenterar du i *Bedömningsunderlag för Uppgifter B*. Det finns ett bedömningsunderlag per uppgift. Det innehåller läsförståelsefrågorna på svenska och facit till de slutna frågorna. I slutet av varje underlag sammanställer du elevens resultat på uppgiften.

Samtals- och dokumentationsunderlag B1

Samtals- och dokumentationsunderlag B1 använder du när *Uppgifter B* inte finns på ett språk som eleven behärskar. I så fall ställer du enbart frågor om elevens litteracitetserfarenheter. Frågorna är något annorlunda formulerade än i underlag B eftersom de inte kan utgå från texterna. Eftersom det inte finns några uppgifter kan du använda mer tid i samtalet till att utforska elevens tidigare erfarenheter av läsande och skrivande i olika sammanhang. Du dokumenterar elevens svar i underlaget.

Bilder till samtals- och dokumentationsunderlaget

Använd bilderna som stöd när du ställer frågorna till eleven. Komplettera gärna med egna konkreta exempel på trycksaker och digitala texter på elevens språk om det är möjligt.

Uppgifterna

Uppgifterna i materialet är översatta från svenska till ett antal språk. Det är bra om den som utför tolkning har möjlighet att gå igenom uppgifterna i förväg på kartläggningsspråket och på svenska. Vissa av texterna innehåller ämnesspecifika ord som tolken kan behöva förklara om eleven behöver stöttning.

Det kan också vara så att översättningarna innehåller enstaka ord eller fraser som inte överensstämmer med dem som eleven och tolken normalt skulle använda. I *Om översättningarna* finns information om vilken språkvarietet som har valts för respektive översättning och övrig information som du och den som utför tolkningen kan behöva vara uppmärksam på.

Uppgifter A – Tecken, ord, meningar

Uppgifterna består främst av läsuppgifter på tecken- ord- och meningsnivå. I materialet ingår också en hörförståelseuppgift som alla elever kan göra oavsett läskunnighet. Uppgiften kan omvandlas till en läsförståelseuppgift om eleven kan läsa texten på egen hand. I den första uppgiften får eleven skriva sitt namn och sin ålder och eventuellt några andra ord eller tecken om hon eller han kan. Om

eleven inte kan skriva, kan du eller tolken skriva namnet på elevens språk. När det gäller tecken kan det vara antingen bokstäver eller motsvarande i elevens språk eller olika typer av specialtecken eller skiljetecken, t.ex. @ eller ?.

För elever vars starkaste språk inte använder det latinska alfabetet ingår även en uppgift som handlar om elevens kännedom om det latinska alfabetet och läsriktningen.

Uppgifter B – Textpaket

Textpaketen innehåller uppgifter som prövar elevens läsförståelse i olika typer av texter. De innehåller sakprosatexter hämtade från läroböcker, tidningar och webbsidor och några berättande texter. Flera av texterna innehåller bilder, diagram eller figurer som eleven behöver tolka för att kunna svara på några av frågorna.

Till varje text finns läsförståelsefrågor som prövar elevens förmåga att läsa på, mellan och bortom raderna. Att kunna läsa *på raderna* innebär att man kan hitta information som är explicit uttryckt i texten. Att kunna läsa *mellan raderna* innebär att man kan tolka implicit information i texten. Att kunna läsa *bortom raderna* innebär att man kan reflektera över, eller värdera, innehållet i texten och koppla till erfarenheter utanför texten.

Det finns både slutna skriftliga kryssfrågor och öppna muntliga frågor. De öppna frågorna ger eleven möjlighet att muntligt utveckla ett resonemang och motivera sina ståndpunkter. Eleven får också kortfattat återberätta eller beskriva textens innehåll muntligt.

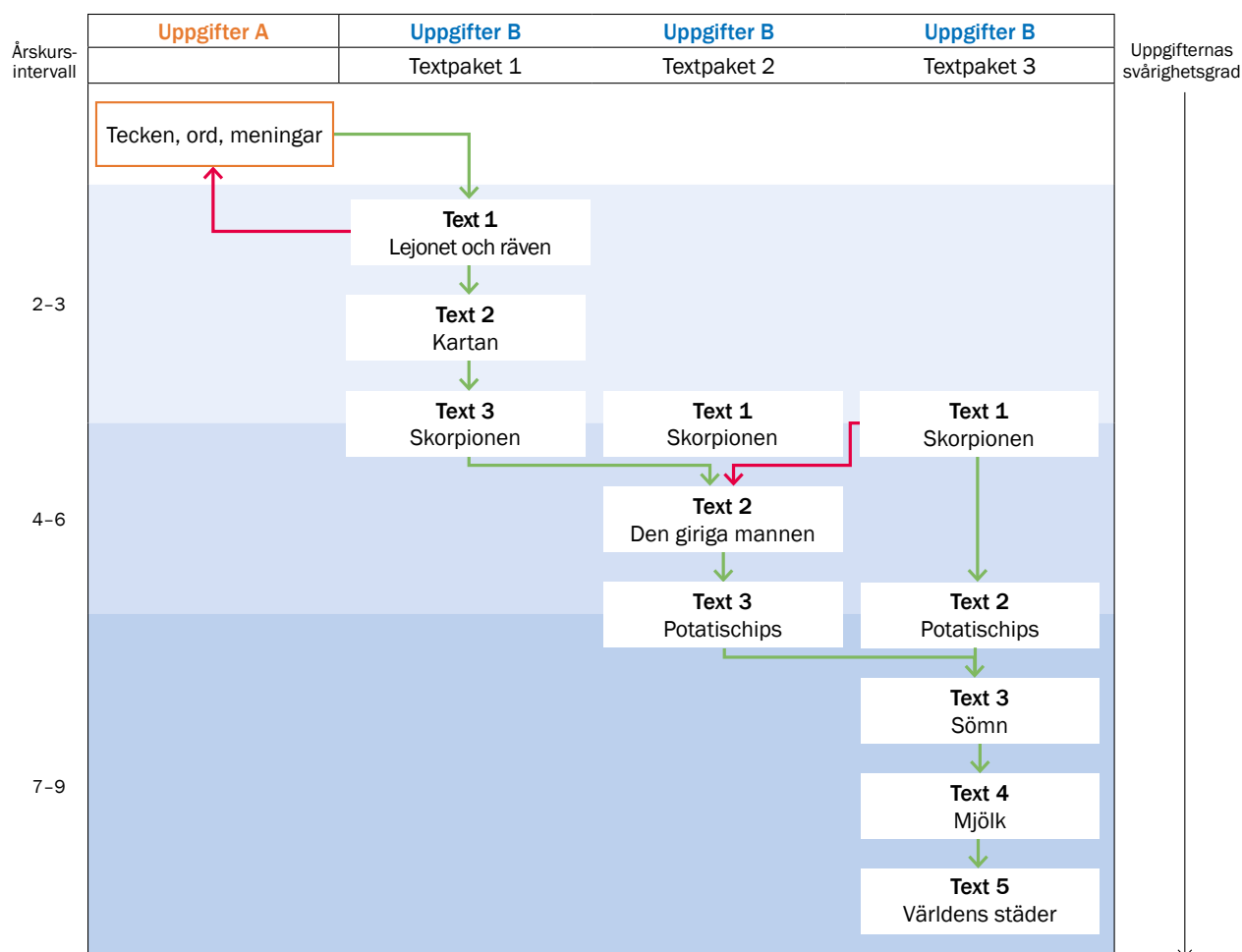
Textpaket 1 kan vara lämpligt för elever med ca 2–3 års skolgång. Om eleven inte klarar att läsa den första texten kan du omvandla uppgiften till hörförståelse och sedan välja några uppgifter ur *Uppgifter A*. Textpaket 2 och 3 kan vara lämpliga för elever med ca 4–6 respektive 7–9 års skolgång.

Oavsett vilket textpaket du väljer är det viktigt att eleven får möjlighet att göra flera uppgifter så att du får tillräckligt underlag för att bedöma elevens läsförståelse. Textpaketen innehåller olika texttyper och de läsprocesser som prövas (på, mellan eller bortom raderna) skiljer sig mellan olika texter. Eleven kan också vara mer eller mindre bekant med en viss texttyp eller innehållet i en viss text, vilket kan inverka på elevens möjligheter att visa sin läsförståelse i just den uppgiften.

Progressionen mellan uppgifterna

I översikten nedan ser du progressionen mellan uppgifterna i materialet. Du väljer lämpligt textpaket utifrån den information du har om elevens bakgrund från Steg 1 och ger eleven den första uppgiften i paketet. Om det går bra fortsätter du med nästa uppgift i samma paket. Eleven får en uppgift i taget. När eleven är klar med uppgifterna i ett paket kan du fortsätta med en uppgift i nästa paket om det är lämpligt. De gröna pilarna i diagrammet visar hur du går vidare. Om eleven inte klarar den första uppgiften i ett paket kan du eventuellt prova med en uppgift i ett annat paket. De röda pilarna visar vilken uppgift du kan välja. Två texter överlappar mellan olika paket. Texten *Skorpionen* är den sista (svårare) texten i textpaket 1 och den första (lättare) texten i textpaket 2 och texten *Potatischips* fungerar på samma sätt som övergångstext mellan textpaket 2 och 3.

Texten *Skorpionen* kan också användas som första text i textpaket 3 för en äldre elev i ca 13–15 års ålder med flera års skolgång om du är osäker på vilket paket som kan vara lämpligt. Om eleven inte klarar denna uppgift kan du fortsätta med nästa uppgift i textpaket 2 (*Den giriga mannen*) i stället för uppgifterna i textpaket 3.

Analys och bedömning

Efter samtalet kompletterar du vid behov dina anteckningar om elevens litteracitetserfarenheter. Om eleven har gjort några uppgifter i *Uppgifter B* sammanställer du resultaten i bedömningsunderlaget för respektive uppgift. Därefter analyserar du det som kommit fram i kartläggningen med fokus på styrkor och utvecklingsområden. Analysen av elevens styrkor och utvecklingsområden sammanfattar du i *Kartläggningsprofil Steg 2 Litteracitet*.

Frågorna om elevens litteracitetserfarenheter ger bl.a. information om vad för slags texter eleven läst och skrivit tidigare och hur eleven har arbetat med läsande och skrivande i skolan. Styrkor kan t.ex. vara att eleven har stor erfarenhet av att läsa skönlitterära texter och är van att söka information i digitala källor. Samma elev kanske är mindre van att skriva egna sakprosatexter, något som kan tas upp som ett utvecklingsområde. Om eleven har erfarenhet av att läsa eller skriva skönlitterära texter eller sakprosatexter på andra språk kan det också tas upp som en styrka. För en elev som ännu inte läser och skriver kan en styrka vara t.ex. att eleven har mycket erfarenhet av att lyssna på högläsning och annat muntligt berättande, något som kan gynna läs- och skrivutvecklingen.

När det gäller uppgifterna kan en styrka t.ex. vara att eleven utan problem hittar information som är explicit uttryckt i en text, eller hittar information i ett diagram. Eleven har kanske haft svårare att svara på frågor där man behöver läsa mellan raderna och tolka implicit uttryckt information i en text, något som kan tas upp som ett utvecklingsområde. För en annan elev som inte kommit så långt

i sin läs- och skrivutveckling kan en styrka vara att eleven kan känna igen bokstäver eller läsa en del ord.

När du analyserar elevens resultat på uppgifterna i textpaketen behöver du ta hänsyn till att dessa är ordnade i stigande svårighetsgrad i de tre intervallerna 2–3, 4–6 och 7–9 års skolgång. Det innebär att uppgifterna i ett textpaket kan vara svårare för en yngre än en äldre elev inom samma intervall. Som ett stöd för din bedömning är de slutna frågorna i uppgifterna märkta med svårighetsgrad för olika årskurser – L (lättare), M (medel) och S (svårare) i bedömningsunderlagen. Märkningen bygger på resultaten av utprovningar i svenska klasser. Lätta frågor har minst 90 procent av eleverna klarat, medel minst 70 procent och svårare minst 50 procent. Några enstaka av de frågor som är märkta med **S** (svårare) har färre än 50 procent av eleverna i en viss årskurs klarat.

Man kan förvänta sig att elever i första hand klarar de lättare frågorna, men även en elev som inte klarar några av de slutna frågorna kan ändå ha förstått huvuddragen i texten. Eleven kan ha visat sin förståelse genom att återge innehållet i texten eller ge rimliga svar på de öppna frågorna. Väg därför samman de olika aspekterna när du bedömer om eleven har visat en grundläggande förståelse av texten. Ta också hänsyn till hur mycket och vad för slags stöttning eleven har behövt för att komma fram till sina svar.

Kartläggningsprofil

I kartläggningsprofilen sammanfattar du din analys av elevens styrkor och utvecklingsområden. Om eleven har gjort uppgifter bedömer du också inom vilket årskursintervall elevens läsförståelse i huvudsak kan befinna sig. Om du i din analys t.ex. har bedömt att en elev visat en grundläggande förståelse av texter i textpaket 3 är det rimligt att anta att elevens läsförståelse ligger inom årskursintervallet 7–9.

Utifrån dina analyser av elevens litteracitetserfarenheter och läsförståelse bedömer du sedan om eleven skulle kunna placeras i den årskurs som motsvarar åldern eller om eleven bör gå i en annan årskurs. Om det saknas underlag från uppgifterna gör du bedömningen utifrån elevens litteracitetserfarenheter. I slutet av lärarhandledningen finns några exempel på ifyllda kartläggningsprofiler.

Observera att kartläggningen av litteracitet i Steg 2 ger en av tre profiler. Vid rektorns beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp beaktas den sammanvägda bedömningen av kartläggningen i Steg 1 och 2.

Exempel på samtals- och dokumentationsunderlag och kartläggningsprofiler

Här är några exempel på hur du för över informationen från samtals- och dokumentationsunderlaget till kartläggningsprofilen. Av utrymmesskäl har informationen i samtals- och dokumentationsunderlagen sammanfattats.

Exempel 1: Samtals- och dokumentationsunderlag B och Uppgifter B

Eleven i det här exemplet heter Abed och är 11 år. Han kommer från Syrien och talar arabiska. Han har gått fyra år i skolan.

Abed berättade att när han gick i skolan i sitt hemland brukade han läsa fakta-texter (i läroböcker). På sin fritid läser han instruktioner om hur saker fungerar. Han läste inte berättelser i skolan men hans mamma har berättat sagor för honom så han känner igen texttypen. Han läser inte böcker utanför skolan men läser ibland korta texter på dator i samband med att han söker information. I skolan brukade han läsa högt och svara på frågor muntligt och skriftligt. Han fick ibland återberätta innehållet i texter muntligt men är inte van att sammanfatta texter. Han skrev inte längre texter men skrev ofta kortare svar på frågor. Han brukade även skriva av det som läraren skrev på tavlan.

Abed gjorde uppgifterna i Textpaket 2 och kunde hitta information på raderna i texterna och återberätta huvuddragen i texterna. Han hade problem med frågor som krävde att han läste mellan eller bortom raderna.

Exempel 1: Kartläggningsprofil

Kartläggningsmaterial för nyanlända elever

Kartläggningsprofil

Litteracitet

1 Steg 2 3

Elevens namn: **Abed**Födelsedatum: **2004-04-04 (4 års skolgång)**Datum och lärare: **2015-04-27 Daniel T**Kartläggningsspråk: **Arabiska**Elevens starkaste språk: **Arabiska**

Underlag för beslut om årskursplacering och planering av undervisningen

Litteracitetserfarenheter

Sammanfattande analys om läs- och skrivvana, erfarenhet av olika texttyper, medier, muntliga och skriftliga aktiviteter i samband med läsning, informations-sökning, muntligt berättande samt läsande och skrivande på andra språk:

Elevens styrkor:

Erfarenhet av läromedelstexter och instruktioner. Van att svara på frågor muntligt och skriftligt. Van att läsa högt och lyssna på muntligt berättande. Kan använda dator för informationssökning.

Elevens utvecklingsområden:

Läsa flera texttyper, både skönlitterära och sakprosatexter. Träna på att skriva längre texter, sammanfatta det viktigaste i texter. Föra resonemang i tal och skrift. Skriva texter på dator. Källkritik.

Kartläggningmaterial för nyanlända elever

Kartlägningsprofil Steg 2 – Litteracitet

L

Läsförståelse

Eleven visar grundläggande läsförståelse inom följande årskursintervall:

☐ 1–3 ☒ 4–6 ☐ 7–9 ☐ Underlag saknas

Kommentar: Eleven gjorde uppgifter som motsvarade tidigare skolgång och ålder.

Sammanfattande analys om avkodning och läsprocesser (läsa på, mellan och bortom raderna) samt resonemang om texter:

Elevens styrkor:

Högläste med flyt. Hittade snabbt och säkert fakta på raderna i texter och i viss mån mellan raderna. Klarade lite svårare obekant texttyp. Förde resonemang om innehållet med viss stöttning.

Elevens utvecklingsområden:

Läsa mellan och bortom raderna i olika slags texter. Utveckla muntliga svar om innehållet. Uppmärksamma olika perspektiv i texter.

Läraren bedömer utifrån ovanstående styrkor och utvecklingsområden att eleven kan placeras i den årskurs som åldern motsvarar:

- ☒ Ja
☐ Nej, lägre
☐ Nej, högre

Förslag på eventuella insatser och stöd för eleven:

Studiehandledning på modersmål, tillgång till digitala redskap i undervisningen.

Exempel 2: Samtals- och dokumentationsunderlag A och Uppgifter A

Eleven i det här exemplet heter Shamso och är 12 år. Hon kommer från Somalia och talar somaliska. Hon har inte gått i skolan.

Shamso berättade att hon brukade titta i böcker och tidningar (mest reklam). Hon söker information i tidningarna med hjälp av bland annat bilder och siffror. Hon kan läsa vissa skyltar och livsmedelsetiketter. Shamso får hjälp att läsa sms men kan skriva hälsningsord i sms själv. Hon tittar på TV och filmer på Youtube. Hon är van att lyssna på högläsning och andra former av muntligt berättande och berättar gärna egna sagor för sina syskon och andra. Hon vill kunna läsa och skriva om hur människor levde förr i tiden.

Shamso gjorde några uppgifter i Uppgifter A. Hon kunde skriva sitt namn, sin ålder och ett par ord på somaliska och även några ord på arabiska. Hon kunde läsa bokstäverna i teckenuppgiften och några av orden i ord-bild-uppgiften. Shamso ville också prova att läsa meningarna och klarade ett par ord. I hörförståelse-uppgiften kunde hon återge huvuddragen i berättelsen och tolka budskapet.

Exempel 2: Kartläggningsprofil

Kartläggningsmaterial för nyanlända elever

Kartläggningsprofil

Litteracitet

1 Steg 2 3

Elevens namn: Shamso

Födelsedatum: 2003 (0 års skolgång)

Datum och lärare: 2015-05-29 Åsa P

Kartläggningsspråk: Somaliska

Elevens starkaste språk: Somaliska

Underlag för beslut om årskursplacering och planering av undervisningen**Litteracitetserfarenheter**

Sammanfattande analys om läs- och skrivvana, erfarenhet av olika texttyper, medier, muntliga och skriftliga aktiviteter i samband med läsning, informations-sökning, muntligt berättande samt läsande och skrivande på andra språk:

Elevens styrkor:

Van att lyssna på högläsning och muntligt berättande, att berätta själv. Tolkar symboler, siffror och viss information i skriftliga texter, viss vana av sociala medier. Mycket motiverad att lära sig läsa och skriva. Intresserad av historiska berättelser.

Elevens utvecklingsområden:

Introducera flera texttyper, t ex beskrivande med bildstöd, gärna historiska teman som eleven är intresserad av.

Kartläggningsmaterial för nyanlända elever

Kartläggningsprofil Steg 2 – Litteracitet

L

Läsförståelse

Eleven visar grundläggande läsförståelse inom följande årskursintervall:

☒ 1–3 ☐ 4–6 ☐ 7–9 ☐ Underlag saknas

Kommentar: **Elevens läsande motsvarar ca årskurs 1.**

Sammanfattande analys om avkodning och läsprocesser (läsa på, mellan och bortom raderna) samt resonemang om texter:

Elevens styrkor:

Eleven läste bokstäver, skrev tydliga bokstäver och siffror. Bekant med ljudning. Läste ett par ord med bildstöd. Provar gärna svårare uppgifter. Återgav handlingen i uppläst berättelse och kunde "läsa" mellan raderna. Motiverad att lära sig läsa och skriva för att kunna läsa och skriva om hur människor levde förr. Van vid muntligt berättande – eget och andras.

Elevens utvecklingsområden:

Grundläggande läs- och skrivträning, läsa och skriva berättelser, utveckla muntlig framställning i andra genrer.

Läraren bedömer utifrån ovanstående styrkor och utvecklingsområden att eleven kan placeras i den årskurs som åldern motsvarar:

- ☐ Ja
☒ Nej, lägre
☐ Nej, högre

Förslag på eventuella insatser och stöd för eleven:

Grundläggande läs- och skrivundervisning, delvis i förberedelseklass, studiehandledning på modersmål.

Exempel 2: Samtals- och dokumentationsunderlag B1. Inga uppgifter

Eleven i det här exemplet heter Katja och är 13 år. Hon kommer från Ryssland och talar ryska. Hon har gått 6 år i skolan.

Katja läste skönlitteratur, läroböcker och tidningar i skolan. Hon läser tidningar, romaner (gärna deckare) hemma. Hon läser texter på dator och ibland i telefonen. I skolan arbetade hon mycket skriftligt med texter hon hade läst och är van att föra resonemang om texters innehåll i skrift. Ibland svarade hon på frågor muntligt och de diskuterade texter i klassen. I skolan skrev hon dikter, berättelser och olika typer av sakprosatexter. Hemma skriver hon gärna fantasy och spännande berättelser. Katja skriver texter både för hand och på dator. Hon är van att söka information i lexikon och andra böcker på biblioteket och på internet och använder sökmotorn för att jämföra texter med varandra.

Exempel 2: Kartläggningsprofil

Kartläggningsmaterial för nyanlända elever

Kartläggningsprofil

Litteracitet

1

Steg 2

3

Elevens namn: **Katja**Födelsedatum: **13 år (7 års skolgång)**Datum och lärare: **14 mars, Sofia B**Kartläggningsspråk: **Ryska**Elevens starkaste språk: **Ryska**

Underlag för beslut om årskursplacering och planering av undervisningen

Litteracitetserfarenheter

Sammanfattande analys om läs- och skrivvana, erfarenhet av olika texttyper, medier, muntliga och skriftliga aktiviteter i samband med läsning, informations-sökning, muntligt berättande samt läsande och skrivande på andra språk:

Elevens styrkor:

Erfarenheter av att läsa flera olika texttyper både i och utanför skolan. Läser och skriver på datorn. Van att söka information och granska källor. Van att föra resonemang i skrift, ibland muntligt. Tycker om att läsa och skriva.

Elevens utvecklingsområden:

Fortsätt med fler sakprosatexter – både läsa och skriva. Till exempel med avancerade resonerande texter. Bygg vidare på skönlitterärt skrivande. Textsamtal.

Kartläggningsmaterial för nyanlända elever

Kartläggningsprofil Steg 2 – Litteracitet

L

Läsförståelse

Eleven visar grundläggande läsförståelse inom följande årskursintervall:

☐ 1–3 ☐ 4–6 ☐ 7–9 ☒ Underlag saknas

Kommentar: Eleven ger intryck av att vara läs- och skrivvan för sin ålder.

Sammanfattande analys om avkodning och läsprocesser (läsa på, mellan och bortom raderna) samt resonemang om texter:

Elevens styrkor:

Elevens utvecklingsområden:

Inget underlag från uppgifterna.

Läraren bedömer utifrån ovanstående styrkor och utvecklingsområden att eleven kan placeras i den årskurs som åldern motsvarar:

☐ Ja
☒ Nej, lägre
☐ Nej, högre

Förslag på eventuella insatser och stöd för eleven:

Studiehandledning på modersmål.